

Fernando Lakunza

HAIZEA DATOR
KALE NAGUSITIK

PARISEN IKASI, IRUÑEAN LUTHIER

Bilbo, 1948. "Bizitzaren kasualitate baten harira, gaita jotzen hasi nintzen. Gero, Escobar delako komisario bati *esker*, Parisera joan behar izan nuen. Han saxofoia jotzen ikasi nuen, eta musika tresnen mantentze eta konpontze lanen munduan sartu nintzen. Gero, itzultitakoan, Haizea musika denda zabaldu genuen 1980an, Iruñeko San Lorenzo kaleko tailer txiki batean. Nafarroako musikarien % 90ak erabili ditugure zerbitzuak. Halako denda espezializatu batek bezeroarekiko harreman etengabea dakar, familiakoa. Edozein merkatariri opako nioke gureak bezalako bezero atsegin eta fidelak izatea. 1986an etorri ginen hona, Kale Nagusira. Orduetik hemen gaude, eta betiko".

"Saxofoikadaka ezin da irizpide politikorik ezarri"

Orain 40 urteko teknologia berdinarekin aritzen dela dio, berdin saxoari zapatila bat aldatu ala tronpetari konkor bat berdintzeko. Gaita berreskuratzeko lanetan ibilia, Jarauta 69 txaranga ezagunaren fundatzaile, eta musikari askoren konfiantzazko luthier, Iruñeko Kale Nagusiko Haizea musika dendako leihotik begiratzen dio bizitzari, bereari eta musikarenari. Ez du handik erraz alde eginen: "Ez laztana, nik ez dut erretiratzeko inolako asmorik".

ANDER PEREZ ARGOTE **JOSU SANTESTEBAN**

Gaitarekin hasi zen dena.

Nire anaiak, eskolan piper egiten harrapatu ninduean, hala esan zidan: has zaitez nirekin gaita ikasten edo amari esango diot.

Zergatik nahi zuen hark zuk gaita jotzea?

Garai horretan gaitero bikoteak anaiak izaten ziren sarri: Perez anaiak, Elizaga anaiak, Montero anaiak... Anaiak erraztasuna zuten entseatzeko, elkarrekin bizi ziren etxe berean, eta beraz, aukera handiko apustua izaten zen. Eta gainera, anaiak ezagutzen ninduen, eta bazekien saiatua nintzela.

Nola sartu zen gaita zuen etxean?

Aniak txistua jotzen zuen hamalau urteetatik, baina gaitarekin maitemindu zen. Desagertzeko bidean zegoen musika tresna zen, baina noski, orduan ez zen desagertze bidean zeuden animaliak babesteko elkarerik. Eta, beraz, lan egin behar zen, animaliatxo horiek etxean erreproduzitzen, entseatzeko, eta ikasten. Honen moduko traste bat geneukan [grabagailua seinalatuz], magnetofoi

bat, eta horrekin aritzen ginen munduko gaitero guztien atzetik, nola eta zer jotzen zuten ikusteko. Buelta eta buelta aritu ginen, gaitero zaharren bila, informazio eta errepertorio eskean. Hor hasi zen lan hura, Javierrek [anaiak] gaur arte luzatu duena, desagertze bidean zen espezie hark batzuetan jasanezina ere bihurtu den hedapena izatea lortuz.

Ezkutuan aritzen omen zineten gaiteroen atzetik.

Noski, ez zutelako ezer transmititu nahi, ez zuten haien monopolio txiki hura galtzerik nahi. Orduan hiruzpalau bikote zeuden, eta herri guztietarako deitzen zituzten; besteren bat agertzeak pastela banatu behar izatea zekarren. 1966an, sanferminetan aritzen ziren lau bikoteetako bat desagertua zela baliatuz, Iruñeko Udalarengana jo genuen, kontrata gintzaten. Eta hala egin zuten. Hortik gutxira, 1968an, Parisera joan nintzen, 1978ra arte.

Zer topatu zenuen itzultzerakoan? Parisen ikasi nuen ofizioa, eta han lor-

"Musikariak dira hoberen pasatzen dutenak, eta haiek ongi pasatzen badute jendeak ongi pasako du. Guretzat, txaranga da festak bizitzeko modu nagusia".

tu nuen makineria eta hornidura. Itzul-tzean, familia arrazoiak tarteko, Iruñean kokatu nintzen. Musika panorama *nava-rensensis*-a negargarria zen. Banda gehienak deseginda zeuden, La Pamplonesa, La Tafallesa eta baten bat gehiago baziren, baina gutxi. Ez zegoen musika eskolarik, eta kontserbatorioa eskola txiki bat besterik ez zen. Ez zegoen musikari askorik. Zortez, iritsi nintzenerako, nire aurrekoa, hemen zegoen musika tresna konpontzaila bakarra, desagertua zen.

Haren lekua hartu zenuen, eta Haizea musika denda ireki.

Bai, eta orduan hasi zen lana sortzen. Hasieran, batez ere, aspaldiko musika tresnen zaharberritzean aritu nintzen. Baina paraleloki, 1980ko hamarkadan, musikaren berpizkundea hasi zen Nafarroan; bandak berpizten hasi ziren, musika eskolak agertu ziren, eta abar. Horrek, noski, haizezko musika tresnen salmenta eta mantentze lanen gorakada ekarri zuen.

Asko aldatu da panorama ordutik?

Kontua da erabateko miseriatik gentoze-la. Bilakaera ikaragarria izan da. Gaurko ikasleen eta profesionalen mailak ez du

ordukoarekin zerikusirik. Orain mundu guztiak jotzen du, eta ongi. Bada beste kontu bat ere, eta da, musika, oro har, kultura neutroa dela: saxofoikadaka ezin da irizpide politikorik ezarri. Idazle batek edo margolari batek egin dezake, baina musika neutroagoa da, eta ondorioz, instituzio guztien babesa jaso zuen, eskuin-ekzter. Noski, gauza bat da neutroa izatea, baina horrek ez du esan nahi ezin denik baterako ala besterako erabili. Non jo, horrek ere badu bere eragina. Gurea, adibidez, manifestazio guztietako txaranga izan da.

Zer da zuretzat Jarauta 69 txaranga?

Jarauta [69] musikaren bitartez adieraztea maite duen lagun taldea izan da, eta izanen da. Kultura bereko giza talde bat elkartu ginen, eta hara eta hona aritu gara, beti ongi pasatzeko asmoz. Musikariak dira hoberen pasatzen dutenak, eta haiek ongi pasatzen badute jendeak ongi pasako du. Guretzat, txaranga da festak bizitzeko modu nagusia.

Eskutik hartuta datoz musika eta festa.

Jendeak festak behar ditu, eta musika tresna bat ikasteak, derrigorrez, taldean

jotzea dakar. Horren ondorioz, mota eta behar guztietarako musika elkarteak sortu dira, Baluartetik hasi eta Gazteluko Plazako kioskora, edo Jarauta kalera arte. Bestalde, kultura beti garatzen da parametro ekonomikoaren arabera: maila ekonomiko baxua duen herrialde batean, kultur maila jatorrizkoa izan daiteke, baina beti izanen da *low cost*. Ez da kasualitatea haizezko tresnak sokazkoak baino askoz gehiago zabaltzea. Askoz garestiagoa da biolinista on bat trebatzea, klarinetista on bat baino. Haizezko tresnak kostu txikiagoan ekoitz daitezke, eta ondorioz, eskuragarriagoak dira. Horregatik da ere musika kaletarragoa.

Orain ez da musikarik entzuten ka-lean.

Bukowskik badu esaldi bat, San Frantziskori buruzkoa: "70eko hamarkadan, mundu guztia zegoen kalean. 80koan, nire lagunak eta ni. 90koan, nire txakurra eta biok". Musikarekin hori pasa da: iragan urteetan denok geunden kalean, gero txaranga eta bere fan kluba, eta orain denok gaude miserian, fanak eta musikariak. Espero dezagun hau aldatzea, musika txinartarra jo behar badugu ere. ●